

# YASHIL

## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**№5**



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

**2025**



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### **Bosh muharrir:**

**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**

*Elektron nashr. 501 sahifa.*

*E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.*

### **Bosh muharrir o'rinbosari:**

**Karimov Norboy G'aniyevich**

### **Muharrir:**

**Qurbonov Sherzod Ismatillayevich**

### **Tahrir hay'ati:**

**Salimov Oqil Umrzoqovich**, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
**Abduraxmanov Kalandar Xodjayeich**, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Rae Kvon Chung**, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati  
**Osman Mesten**, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari  
**Axmedov Durbek Kudratillayevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Axmedov Sayfullo Normatovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Kalonov Muxiddin Baxritdinovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Siddiqova Sadoqat G'afforovna**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Xudoyqulov Sadirdin Karimovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Maxmudov Nosir**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Yuldashev Mutallib Ibragimovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Samadov Asqarjon Nishonovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor  
**Slizovskiy Dimitriy Yegorovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Axmedov Ikrom Akramovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Hakimov Nazar Hakimovich**, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
**Musayeva Shoira Azimovna**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor  
**Ali Konak (Ali Ko'nak)**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)  
**Cham Tat Huei**, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)  
**Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.  
**Utayev Uktam Choriyevich**, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari  
**Ochilov Farkhod**, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i  
**Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Axmedov Javohir Jamolovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li**, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi  
**Bobobekov Ergash Abdumalikovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.  
**Djudi Smetana**, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
**Krissi Lyuis**, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
**Glazova Marina Viktorovna**, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)  
**Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Sevil Piriyeva Karaman**, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)  
**Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li**, TDIU ITI departamenti rahbari  
**Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li**, TDIU katta o'qituvchisi



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### Editorial board:

**Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

**Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

**Rae Kwon Chung**, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

**Osman Mesten**, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

**Akhmedov Durbek Kudratillayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Akhmedov Sayfullo Normatovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Siddikova Sadokat Gafforovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

**Khudoykulov Sadirdin Karimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Makhmudov Nosir**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Yuldashev Mutallib Ibragimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Samadov Askarjon Nishonovich**, Candidate of Economic Sciences, Professor

**Slizovskiy Dmitriy Yegorovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Akhmedov Ikrom Akramovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Eshtayev Alisher Abduganiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

**Khakimov Nazar Khakimovich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

**Musayeva Shoira Azimovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

**Ali Konak**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

**Cham Tat Huei**, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

**Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

**Utayev Uktam Choriyevich**, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

**Ochilov Farkhod**, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

**Buzrukxonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

**Akhmedov Javokhir Jamolovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

**Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

**Bobobekov Ergash Abdumalikovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

**Judi Smetana**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

**Chrissy Lewis**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

**Glazova Marina Victorovna**, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)

**Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

**Sevil Piriyeva Karaman**, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

**Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli**, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

**Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli**, Senior lecturer at TSUI

## Ekspertlar kengashi:

**Berkinov Bazarbay**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Po'latov Baxtiyor Alimovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Aliyev Bekdavlal Aliyevich**, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Xalikov Suyun Ravshanovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Rustamov Ilhomiddin**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Hakimov Ziyodulla Ahmadovich**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Kamilova Iroda Xusniddinovna**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**G'afurov Doniyor Orifovich**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Fayziyev Oybek Raximovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, katta o'qituvchi  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, mustaqil tadqiqotchi

## Board of Experts:

**Berkinov Bazarbay**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Pulatov Bakhtiyor Alimovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Aliyev Bekdavlal Aliyevich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khalikov Suyun Ravshanovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Rustamov Ilkhomiddin**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Khakimov Ziyodulla Akhmadovich**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Kamilova Iroda Khusniddinovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics  
**Gafurov Doniyor Orifovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy  
**Fayziyev Oybek Rakhimovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, Senior Lecturer  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi  
08.00.02 Makroiqtisodiyot  
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti  
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti  
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti  
08.00.06 Ekonometrika va statistika  
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit  
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit  
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti  
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti  
08.00.11 Marketing  
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot  
08.00.13 Menejment  
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari  
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti  
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya  
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

**Muassis:** "Ma'rifat-print-media" MChJ

**Hamkorlarimiz:** Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

## Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.



# MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
<b>Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov</b>	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
<b>Musayeva Shoirazimovna</b>	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
<b>Ж.Я.Нуриллаев</b>	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlili.....	37
<b>Xolmamatov Farhodjon Kubaevich</b>	
O‘zbekiston respublikasida aholi bandligini ta’minlashdagi dolzarb masalalar .....	44
<b>Ibragimov Elmurod Gulboynor o‘g‘li</b>	
O‘zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta’minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta’sirini ekonometrik tahlil qilish.....	48
<b>Fayziyev Rabim Alikulovich</b>	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti .....	60
<b>Umurzoqova Adiba Ochilovna</b>	
Qishloq xo‘jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari .....	67
<b>Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich</b>	
O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik) .....	72
<b>Qodirov Farxod Amirovich, Bo‘ribaeva Qundiz Muratbaevna</b>	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
<b>Mahamatova Maftuna</b>	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o‘zbekiston miqyosida.....	83
<b>Koshanov Abdimurat Azat uli</b>	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
<b>Nurillayev Jasurbek Davronbekovich</b>	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
<b>Soatova Nodira Boboxanovna</b>	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
<b>Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li</b>	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
<b>Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o‘g‘li</b>	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo‘llari.....	110
<b>Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna</b>	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida .....	117
<b>Nodir Xidirov G‘iyosaliyevich</b>	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning likvidiligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati .....	122
<b>Bauyetdinov M.J.</b>	
Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей .....	128
<b>Алимова Райхона Баходировна</b>	
Innovatsion ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
<b>Komilov Umidjon Normurod o‘g‘li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi</b>	



Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari .....	143
<b>Nematulloev Suxrob Sobirovich</b>	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi .....	148
<b>Kamola Xaydarova</b>	
"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili .....	153
<b>Mahmudov Nosir Mahmudovich</b>	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli .....	159
<b>Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li</b>	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises .....	165
<b>Khalilov Bekzod Akhmatovich</b>	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
<b>Mirtursunova Dinara Anvarovna</b>	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
<b>Tangriyev Izzat Raxmatullayevich</b>	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
<b>Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin</b>	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish .....	186
<b>Nodirov Azizxon Asrorovich</b>	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari .....	192
<b>Bexzod Qo'ziboev</b>	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста .....	197
<b>С.С. Убаева</b>	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati .....	201
<b>Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich</b>	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
<b>Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna</b>	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili .....	210
<b>Baqoyev Husan Nuriddinovich</b>	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish .....	216
<b>Nuraliyeva Komila Sanakulovna</b>	
Qishloq xo'jaligini "yashil" iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati .....	221
<b>Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich</b>	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari .....	225
<b>Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna</b>	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
<b>Raxmonova Feruza Musaqulovna</b>	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
<b>Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna</b>	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlilikka ta'siri.....	240
<b>Karshiyev Adham Anvarovich</b>	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
<b>Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich</b>	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
<b>Talapova Nargiza Baxriddinovna</b>	



“Deviant xulq-atvorli o‘smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari” .....	255
<b>Saidbekova Feruza Anvarbek qizi</b>	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari .....	258
<b>Nutfullayev Shohrux Mexli o‘g‘li, Qurbanov Ulug‘bek Erkinovich</b>	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет .....	262
<b>Фозилова Фирангиза Комиловна</b>	
Tijorat banklarining o‘zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri .....	270
<b>Masharipov Rasulbek Jo‘rabekovich</b>	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo‘nalishlari .....	273
<b>Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich</b>	
O‘zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi .....	277
<b>Adilov Zuxriddin Marip o‘g‘li</b>	
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o‘zgarish tendensiyalari .....	281
<b>Zakirova Umida Maxamadaminovna</b>	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi .....	286
<b>Po‘latov Abdulloh Xolxo‘jayevich</b>	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана) .....	291
<b>Ахмедов Дилшод Турсункулович</b>	
Robototexnika asoslari va maktab ta‘limida qo‘llanilishi .....	298
<b>Tuxliyev Muslimbek Sherzod o‘g‘li</b>	
Sun‘iy intellektlar yordamida o‘quvchilarni hayotiy faoliyat ko‘nikmasini shakllantirishi .....	303
<b>Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo‘rayevna, Kurbanov Azimjon Jo‘raboy o‘g‘li</b>	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari .....	316
<b>Saypiddinov Shukurullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o‘g‘li</b>	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari .....	320
<b>Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich</b>	
O‘zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o‘zgarish tendensiyalari va istiqbollari .....	326
<b>Ilyosov Asrorjon Axrorjon o‘g‘li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna</b>	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi .....	330
<b>Madieva Zuxra Iskandarbekovna</b>	
Inson resurslarini o‘rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta‘rifiy tahlil .....	336
<b>Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich</b>	
Bandlikni ta‘minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli .....	340
<b>Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova</b>	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari .....	346
<b>Xoliyorov Xomid Boynazarovich</b>	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия .....	352
<b>Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna</b>	
Farg‘ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko‘rsatkichlarining o‘zgarishi: panel regressiya tahlili .....	362
<b>Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi</b>	
O‘zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari .....	368
<b>Farmonov Ilhomjon Iqboljon o‘g‘li</b>	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish .....	374
<b>Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi</b>	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish .....	380
<b>G‘aniev Elyor Sobirjonovich</b>	
O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning ahamiyati .....	386
<b>Mirzayev Muzaffar Maxmudovich</b>	



The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region .....	392
<b>Ospanova Feruza Bazarbaevna</b>	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета .....	397
<b>Ибрагимов Гайратжон Артикович</b>	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish .....	403
<b>Xamidova S.Ya.</b>	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
<b>Toshaliyeva Saodat Toxirovna</b>	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar .....	414
<b>Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li</b>	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
<b>Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li</b>	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
<b>Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi</b>	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation .....	433
<b>Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi</b>	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
<b>Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi</b>	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
<b>Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna</b>	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
<b>Юсупов Мухиддин Соатович</b>	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish .....	457
<b>Berdiyev Akram O'ktamovich</b>	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
<b>Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li</b>	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
<b>Ergashova Nilufar Sobirovna</b>	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish .....	473
<b>Tashmukhamedova Karima Samatovna</b>	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
<b>Kurbanova Mohinur Xabib qizi</b>	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
<b>Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna</b>	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
<b>Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li</b>	



# MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI VA UNI O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI HISOB TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDAGI O‘RNI VA AHAMIYATI

**Quvvatov G‘olibjon Baxtiyor o‘g‘li**

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi

Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi

“Iqtisodiyot va moliya” kafedrası dotsenti

Email: golibjonquvvatov@gmail.com

(PhD) ORCID: 0009-0008-4694-787X

**Annotatsiya:** Mazkur tadqiqot - iqtisodiy tadqiqot hisoblanib, mamlakatimizda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish jarayonidagi dastlabki vazifalar va xalqaro hamjamiyat nazariy-amaliy tajribalaridan asosida tayyorlanadi. Tadqiqotda ushbu yo‘nalishda O‘zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi boshchiligida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar, yaratilayotgan nazariy asoslar negizida o‘rganib chiqiladi. Ilimiy ishda dastlab, xalqaro darajada barcha tushuna oladigan moliyaviy hisobotlar zarurati va uni vujudga kelish tarixiga qisqacha to‘xtalib o‘tilinadi. Bunda MHXS (Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari) va GAAP (Umumqabul qilingan buxgalteriya qoidalari) amal qilish doiralari, o‘ziga xos jihatlari yoritib beriladi. Bundan tashqari milliy hisobot shakllaridan kelib chiqib, xalqaro standartlarga o‘tish jarayoni va uni ahamiyatini ham ta’kidlashga qaror qildik. Jahon savdo tashkiloti (JST)ga a‘zo bo‘lishda, xorijiy investitsiyalarini jalb qilishda – umuman iqtisodiy globallashuv jarayonida MHXS asosida hisobotlar tuzish va taqdim etish muhim asos bo‘ladi deb o‘ylaymiz va bu tadqiqot ishining dolzarbligidan ham dalolat beradi.

**Kalit so‘zlar:** Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (IFRS), Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari (IAS), buxgalteriya hisobing milliy standartlari (BHMS).

**Abstract:** This study is an economic study and is prepared on the basis of preliminary tasks in the process of transition to international financial reporting standards in our country and theoretical and practical experience of the international community. The study examines the measures being implemented in this area under the leadership of the Ministry of Finance of the Republic of Uzbekistan, based on the theoretical foundations being developed. Starting from the scientific work, the need for universally understandable financial reporting at the international level and the history of its emergence are briefly discussed. This article will explain the scope of application of IFRS (International Financial Reporting Standards) and GAAP (Generally Accepted Accounting Principles), their specific aspects. In addition, we decided to emphasize the process of transition to international standards and its importance, based on national reporting formats. We believe that the preparation and presentation of reports based on IFRS will be an important basis in the process of economic globalization, in the process of joining the World Trade Organization (WTO), attracting foreign investment - and this also indicates the relevance of the research work.

**Key words:** International Financial Reporting Standards (IFRS), International Accounting Standards (IAS), National Accounting Standards (NAS).

**Аннотация:** Данное исследование является экономическим и подготовлено на основе предварительных задач в процессе перехода на международные стандарты финансовой отчетности в нашей стране и теоретического и практического опыта международного сообщества. В исследовании рассматриваются меры, реализуемые в этом направлении под руководством Министерства финансов Республики Узбекистан, на основе разрабатываемых теоретических основ. Начиная с научной работы, кратко обсуждается необходимость общепонятной финансовой отчетности на международном уровне и история ее возникновения. В данной статье будут объяснены сфера применения МСФО (Международные стандарты финансовой отчетности) и GAAP (Общепринятые принципы бухгалтерского учета), их специфические аспекты. Кроме того, мы решили подчеркнуть процесс перехода на международные стандарты и его важность, исходя из национальных форматов отчетности. Мы считаем, что подготовка и представление отчетов на основе МСФО станет важной основой в процессе экономической глобализации, в процессе вступления во Всемирную торговую организацию (ВТО), привлечения иностранных инвестиций - и это также свидетельствует об актуальности исследовательской работы.

**Ключевые слова:** Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО), Международные стандарты бухгалтерского учета (МСБУ), Национальные стандарты бухгалтерского учета (НСБУ).



## KIRISH

Bugungi kunda iqtisodiy globallashtirish sharoitida ingliz tili butunjahon tili hisoblanganidek, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) – bu butunjahon biznes tilidir. Ushbu standartlar tashkilotlar o'zlarining moliyaviy hisobotlarini qanday tarzda tayyorlashini belgilaydi. Ushbu standartlarga asoslangan hisobotlarni dunyoning barcha qismida tushunishadi. Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlariga o'tishni tezlashtirish-tashqi investorlarni zarur axborotlar bilan ta'minlash va xorijiy moliya bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish, qolaversa, iqtisodiyot sohasi mutaxassislarini xalqaro standartlar bo'yicha tayyorlash tizimini takomillashtirish mumkin. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi PQ-4611-sonli qaroriga muvofiq aksiyadorlik jamiyatlari, tijorat banklari, sug'urta tashkilotlari va yirik soliq to'lovchilar toifasiga kiritilgan yuridik shaxslar 2021- yil 1-yanvardan boshlab MHXS asosida buxgalteriya hisobini yuritilishini tashkil etdi va 2021- yil yakunlaridan boshlab moliyaviy hisobotni MHXS asosida tayyorlay boshlashdi<sup>1</sup>. Jahonda MHXSlarni birinchi marta qo'llash sharoitida moliyaviy hisobotni xalqaro standartlarga moslashtirish hamda metodologik asosini takomillashtirishga qaratilgan tadqiqotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur tadqiqotlarda shartnomalar bo'yicha daromadlarni tan olish, zamonaviy metodlar asosida tushumlarni baholash, moliyaviy faoliyatdan olingan daromadlar tarkibini shakllantirish hamda barcha iqtisodiy ko'rsatkichlarga oid moliyaviy hisobotlarni axborot foydalanuvchilar ehtiyojlariga muvofiqlashtirish kabi masalalar o'z yechimini topgan.

O'zbekistonda 2022-2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida (28.01.2022 yildagi PF-60) "Iqtisodiyot tarmoqlarida barqaror yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash orqali kelgusi besh yilda aholi jon boshiga YaIMni - 1,6 baravar va 2030-yilga borib aholi jon boshiga to'g'ri keladigan daromadni 4 000 AQSh dollaridan oshirish hamda "daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar" qatoriga kirish uchun zamin yaratish"<sup>2</sup> maqsadining qo'yilishi ham tashkilotlarda moliyaviy hisobotlarni xalqaro tajribalar asosida takomillashtirish borasida aniq vazifalarni belgilab berdi. Daromadlarni tan olish bosqichlarini belgilash, moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni mazmun va tarkibiy jihatdan qayta ishlab chiqish, boshqa umumlashgan daromadlarni tan olish va aks ettirish, daromadlarga oid buxgalteriya hisobi schotlarini mazmun va mohiyati jihatidan takomillashtirish, hisobotning shaffofligi va taqqoslanuvchanligiga erishish masalalari dolzarbdir. Mazkur vazifalarning samarali bajarilishini ta'minlash korxonalarida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini takomillashtirish yuzasidan ilmiy izlanishlarni olib borishni taqozo etadi.

## MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

MHXSni qo'llashda ayniqsa dastlabki hisobotlarni tuzishga juda katta e'tibor qaratish zarur. Bu borada G. Islomovning "MHXS bo'yicha dastlabki hisobotni taqdim etish juda sermehnat va murakkab jarayon bo'lib, ko'rsatkichlarni talqin qilish chog'ida malakali yondashuv, juda katta hajmli ishonchli axborotni professional baholash va yig'ishni talab qiladi. O'tgan yillarda MHXS asosida dastlabki hisobotni tuzish uchun kompaniya hozirdanoq avvalgi yillar uchun hisobotni transformatsiyalashni, aktivlar va majburiyatlarni baholashni boshlashi zarur. Joriy hisobot yilini "yopgandan" keyin uni chop etish uchun o'tgan yilgi MHXS bo'yicha moliyaviy hisobotlarni tuzish kerak" degan fikrlariga to'liq qo'shilamiz.

## TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot savoli yuzasidan O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasi, O'zbekistonda mavjud kutubxona kataloglari va internet manbalardan foydalaniladi. Shuningdek, rasmiy hisobotlar, axborot-tahliliy byulletenlar, akademik maqolalar va internet manbalar, xalqaro tashkilotlar ma'lumotlar bazalaridan foydalaniladi. Tadqiqotni olib borishda dastavval nazariy qonuniyatlar puxta o'rganib chiqiladi, keyin tadqiqot obyekti tanlab olinib moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni MHXS talablari asosida takomillashtirish mexanizmi va inson resurslaridan foydalanish holati o'rganiladi, tadqiqot natijasida hosil bo'lgan yangi bilim va ko'nikmalar korxonalarida moliyaviy natijalarning shakllanishi, moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot taqdim etilishining amaldagi holati tahlil qilinadi va tavsiya sifatida beriladi. Tadqiqotni amalga oshirilishida ushbu tadqiqot yo'nalishi moliyaviy hisobotlarni MHXS talablari asosida takomillashtirishda xorijiy davlatlar erishgan tajribalarini qo'llash hamda milliy iqtisodiyotda moliyaviy natijalarning to'g'ri shakllanishi barqarorligini oshirishga ta'sirini aniqlash bo'lganligi sababli tahlil jarayonida miqdoriy va sifat usullari keng qo'llaniladi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi PQ-4611-sonli "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi qarori

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son "2022–2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>

### 3.5. Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi.

Tadqiqot natijalarining ilmiy yangiligi moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni MHXS talablari asosida takomillashtirish masalalarini moliyaviy natijalarning shakllanish tizimiga integratsiyalashuvining nazariy asoslarini aniqlash va uni shakllantirish yo'nalishlarini ishlab chiqishdan iborat.

#### Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar.

Tadqiqot natijasiga ko'ra, moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni MHXS talablari asosida tashkil etishning mohiyati va ahamiyati, moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni MHXS talablari asosida tashkil etishning me'yoriy-huquqiy, uslubiy asoslari, moliyaviy natijalarni buxgalteriya hisobining milliy standartlari bo'yicha shakllanishi va amaldagi holati tahlil qilindi.

Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar moliyaviy natijalarning shakllanishi, hisobotda to'g'ri aks etishi, moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni MHXS talablariga moslashtirish omillarni aniqlash uchun nazariy va uslubiy asoslarni o'rganish hamda ular bo'yicha amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat.

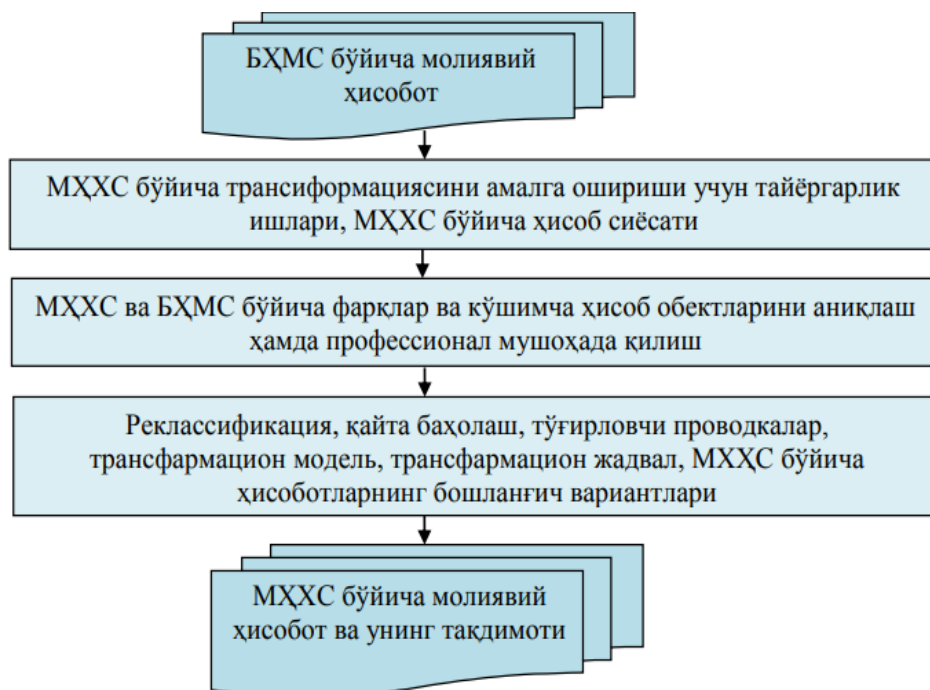
## TAHLIL VA NATIJALAR

Moliyaviy hisobotlarning transformasiyasini tushunishda ularning qaysi sanadagi holati bo'yicha tuzilishi, ularning asosiy mazmuni mamlakat standartlari asosida tuzilgan hisobotlarni xalqaro standartlar asosida tuzilgan moliyaviy hisobotlarga o'tkazishga qaratilganligi, transformasiya jarayonida MHXSlariga mos holda qayta guruhlashtirilishi, qayta tan olinishi, qayta baholanishi, to'g'rilashlar kiritilishi asosida xalqaro talablarga javob beradigan axborotlarni shakllantiradigan yangi tizimga o'zgartirish va boshidan tashkil qilinish jarayoni ekanligiga alohida urg'u berish kerak, deb o'ylaymiz. Moliyaviy hisobotlar bo'yicha tadqiqot natijalaridan kelib chiqib moliyaviy hisobotlar transformasiyasini quyidagicha ta'riflashimiz mumkin:

Moliyaviy hisobotlar transformasiyasi-bu hisobotning ma'lum sanasiga iqtisodiy subyektning moliyaviy holati bo'yicha buxgalteriya hisobining milliy standartlari bo'yicha tuzilgan hisobot komponentlari moddalarini moliyaviy hisobotlarining xalqaro standartlar qoidalariga mos holda qayta guruhlashtirish, ularning moddalarini qaytadan tan olinishi, qaytadan baholanishi, tuzatishlar kiritish va qayta ochiqlashlar asosida MHXSleri hisobotlari axborotlarining yangi tizimiga aylantirish va qaytadan tashkil qilish jarayonidir.

Kompaniya moliyaviy hisobotni MHXSleri asosida tuzish va taqdim qilishni taqozo etadi. Shunday katta imkoniyatlarni ochib beradigan hamda kompaniyaning shaffofligini ta'minlaydigan MHXSleri asosida moliyaviy hisobotni tuzish qanday amalga oshiriladi va unga qanday erishish mumkin. Buning ikkita tan olingan yo'li bor.

Birinchi - BHMSleri bo'yicha tuzilgan moliyaviy hisobotlarni MHXSleri asosida transformatsiya qilinishi (1-rasm).

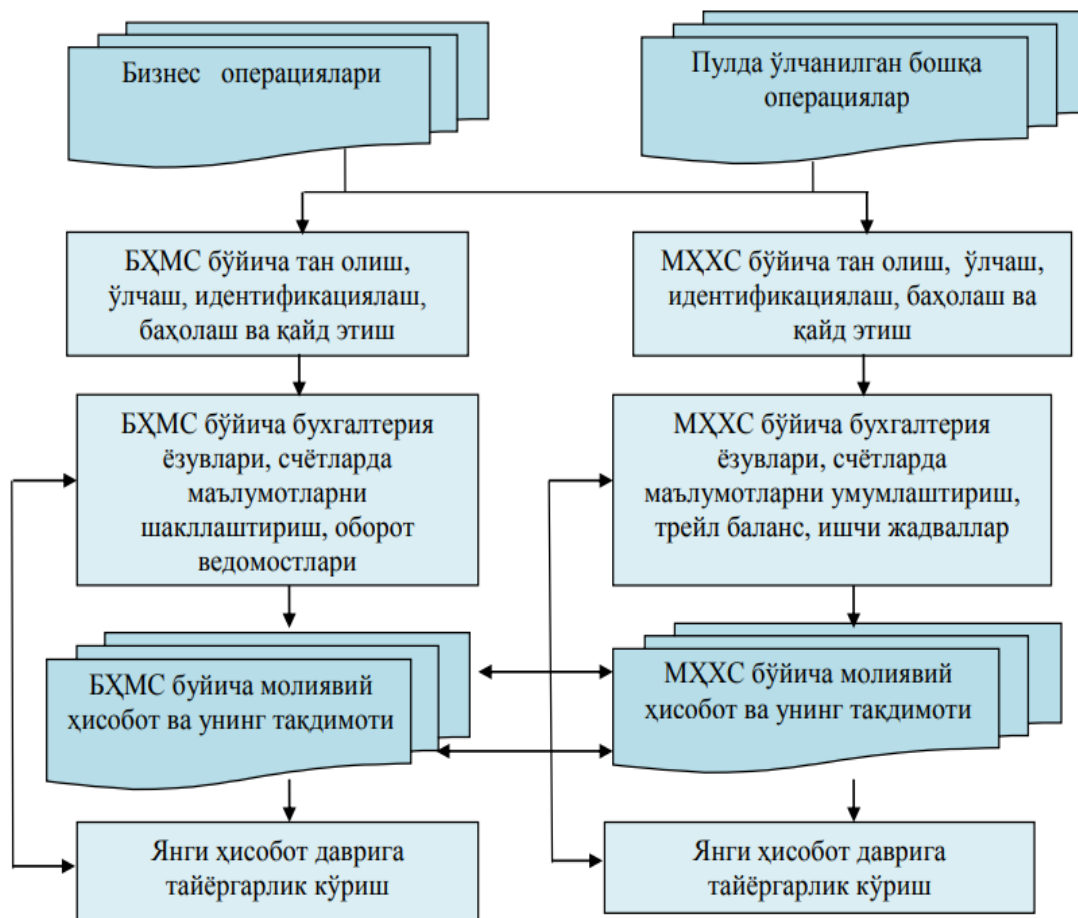


1-rasm. Moliyaviy hisobot transformasiya bosqichlari<sup>3</sup>

3 Toshnazarov Samiddin Nizamovich 'Moliyaviy Hisobotning MHXS bo'yicha transformatsiyasi zarurati, mohiyati va bosqichlari' maqola, 6-bet



Ikkinchi - milliy hisob tizimi bilan yonma-yon MHXSlariga mos parallel hisob tizimini yuritishdir (2-rasm).



2-rasm. MHXSlari bo'yicha paralel hisob yuritish sxemasi<sup>4</sup>

MHXSlariga o'tishda transformatsiya metodini qo'llash birdan 100 %lik natijani va xatolardan holi bo'lgan moliyaviy hisobotlarni bermaydi. Chunki MHXS asosida moliyaviy hisobot juda ko'plab omillar hisobidan shakllanadi. Ularni dastlabki urinishdayoq to'liq qamrab olish juda qiyin jarayon hisoblanadi. Faqat dastlabki transformatsiya jarayonida jiddiy xatolar bo'lishiga yo'l qo'yilmasligi kerak. Transformatsiya bo'yicha tajriba bosqichma-bosqich shakllanib boradi va natijada yildan-yilga transformasiyalanadigan moliyaviy hisobotlarning ishonchligi ortib boradi. Shu bois, O'zbekistondagi istisodiy subyektlar erdaga yaxshi natija olishi uchun MHXS asosida moliyaviy hisobot transformatsiyasini bugundan boshlashlari kerak. Agarda tashkilotlar bugun MHXSlari asosida moliyaviy hisobot tuzishga zarurat his qilmasa, erdaga zarurat his qilishadi. Shu sababli, kelasi zaruratni qondirish uchun bugun transformatsiyani boshlashi zarur. Bizda yaxshi kadr yo'q, yetarli imkoniyat yo'q, zarur resurs yo'q va shu bois zarurat ham yo'q deb o'ylagan subyektlar katta xato qiladi.

Transformatsiya jarayonining quyidagi ketma-ketlikda amalga oshirilishi maqsadga muvofiq hisoblanadi:

Birinchi - milliy standartlar asosida tayyorlangan moliyaviy hisobot komponentlari, shuningdek balans, foyda va zararlar va boshqa hisobot moddalarining kengaytmalari aks ettirilgan analitik hisob ma'lumotlari, kerak bo'lsa boshlang'ich hujjatlarni tayyorlash kerak.

Ikkinchi - aktivlar, majburiyatlar va xususiy kapital elementlarini qaytadan baholash, qayta klassifikatsiyalash zarur. Foyda va zararlar to'g'risidagi hisobotlarda ham barcha tegishli moddalarni xalqaro standartlarga muvofiq holda qayta tasnif qilish va baholash zarur. Xuddi shuningdek, boshqa hisobot moddalarini ham birma-bir xalqaro standartlar talablariga muvofiqlashtirish keyslarini ishlab chiqish kerak.

Uchinchi - MHXSlari darajasiga yetkazish uchun tegishli tuzatishlar

kiritish, qo'shimcha provodkalar jadvalini ishlab chiqish kerak.

To'rtinchi - tegishli tuzatishlar buxgalteriya provodkalari yordamida kiritilgandan so'ng MHXSlari talablariga mos keladigan hisobotlarni tuzish.

4 Toshnazarov Samiddin Nizamovich 'Moliyaviy Hisobotning MHXS bo'yicha transformatsiyasi zarurati, mohiyati va bosqichlari' maqola, 7-bet



Beshinchi - MHXSlariga o'tishda atamalardan to'g'ri foydalanish juda muhim hisoblanadi. Milliy standartlar bo'yicha tuzilgan hisobotdagi atamalar, ko'rsatkichlarning nomlanishi, ularning qisqartmasini xalqaro standartlarga muvofiq keladigan atamalarga o'tkazish kerak. Agarda ko'rsatkich qayta tasniflash, baholash asosida qiymati xalqaro standartlarga mos kelsada uning nomlanishi muvofiq bo'lmasa, uni o'qish, tushunish qiyinlashadi, chalkashliklarga olib keladi. Shu bois, atamalar tizimini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish kerak bo'ladi.

Milliy standartlar bo'yicha tuzilgan moliyaviy hisobotni xalqaro standartlar asosida tuzilgan moliyaviy hisobotga transformatsiya qilishning yagona metodologiyasi mavjud emas. Har bir iqtisodiy subyekt o'zining moliyaviy xo'jalik faoliyati xususiyati, resursi va xodimlarining professional darajasidan kelib chiqib transformatsiya jarayoni usullarini ishlab chiqishi maqsadga muvofiqdir. Fikrimizcha, barcha subyekt moliyaviy hisobotlar transformatsiyasi bo'yicha hisob siyosatini ishlab chiqishi shart. Shu bois, tashkilotdada moliyaviy hisobotlar transformatsiyasini amalga oshirish uchun quyidagi shart-sharoitlar mavjud bo'lishi zarur:

1. Iqtisodiyot subyektida MHXSlari asosida tuzilgan moliyaviy hisobotlariga zaruriyat bo'lishi kerak. Subyektning ichki va tashqi axborot foydalanuvchilarida MHXS bo'yicha tuzilgan moliyaviy hisobotlardan foydalanish va uning asosida qarorlar qabul qilishiga muhit yuzaga kelishi zarur;

2. Milliy standartlar asosida tayyorlangan moliyaviy hisobotlar ishonchli, obyektiv, uyg'un va buxgalteriya hisobi to'g'risidagi qonun va O'zbekiston Respublikasi Buxgalteriya Hisobi Milliy Standartlariga to'liq mos kelishi zarur. Auditorlik xulosasi olinishi maqsadga muvofiqdir. Farqlanishlar va qalbakilashtirish hamda milliy standartlar talablaridan chetlanishlar katta bo'lgan hollarda transformatsiya kutilgan natijani bermaydi. Chunki BHMSlari asosida tayyorlangan moliyaviy hisobotlar MHXSlari bo'yicha tuziladigan moliyaviy hisobotlarga xomashyo hisoblanadi.

3. Subyektning zamonaviy menejment tizimi, xususan moliyaviy departament boshqaruv tizimi, uning tarkibida moliyaviy buxgalteriya hisobi va hisoboti bo'limi mavjud bo'lishi zarur.

4. Subyekt barqaror moliyaviy holatga ega bo'lishi zarur. Barqaror bo'lmagan, doimiy zarar bilan ishlaydigan iqtisodiy subyektlar moliyaviy hisobotlarini transformatsiyasi yetarli shaffof bo'lmaydi va kutilgan natijani bermaydi.

5. Subyektida MHXSlarini biladigan, buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot sohasida yetarli professional tayyorgarlikka ega bo'lgan, iqtisodiy matematikani qo'llay oladigan kadrlarga ega bo'lishi kerak. Chunki, transformatsiya qiyin, murakkab va professional yondashuvni talab qiladigan jarayondir. Chet tilini mukammal biladigan va soha bo'yicha xorijda malaka oshirgan, xorijiy tashkilotlarda moliya sohasida ishlagan mutaxassislariga zarurat mavjud.

MHXS lariga mos holda moliyaviy hisobotlarni tuzishda "Mazmunning shakldan ustunligi" tamoyillariga amal qilinishi zarur. Bu shuni bildiradiki, bizning milliy hisob tizimimizda hamma jarayonlar uzluksiz va yalpi hujjatlashtiriladi. Xalqaro tamoyillar esa operatsiyalarning qanday hujjat va shaklda rasmiylashtirganligiga emas, balki uning iqtisodiy mohiyatiga e'tibor qaratadi. Masalan, adolatli qiymat asosida baholanishi ko'p jihatdan jarayonning iqtisodiy mazmunini to'laroq ta'riflaydi. Shu bois, xalqaro standartlar adolatli baholashga ustuvor ahamiyat qaratadi. MHXSlari asosida tuzilgan moliyaviy hisobotlarning bosh sifat tavsiflaridan bo'lib uning uyg'unligi, ya'ni qabul qilinayotgan qarorlarga qanchalik darajada ta'sir ko'rsata olishi hamda ishonchliliigi, ya'ni axborotlarning qanchalik darajada haqqoniy va obyektiv jarayonlarni aks ettirishini bildiradi.

Adabiyotlarni o'rganish asosida xulosa qilish mumkinki, transformatsiya jarayonini bir qancha bosqichlarga ajratish mumkin. Bunga har bir iqtisodiyot subyektini o'z imkoniyatlari va professional darajasida yondashishi kerak. Fikrimizcha, har qanday bajariladigan ishni shartli ravishda uchta bosqichga ajratishimiz mumkin, masalan dastlabki bosqich - shu ishni amalga oshirish uchun tayyorgarlik ko'rish; keyin ikkinchi bosqich - uni amalga oshirish va so'nggi bosqich - natijaga erishish va uni foydalanuvchilar va buyurtmachilarga yetkazish bosqichlariga ajratishimiz mumkin. Shu naqta nazardan kelib chiqadigan bo'lsak, transformatsiya jarayonini ham shartli ravishda tayyorgarlik ko'rish, uni o'tkazish hamda natijaga erishish va uni taqdim etish bosqichlariga ajratishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi:

1. Tayyorgarlik ishlarini amalga oshirish bosqichi. Ushbu bosqichda loyiha, rejalashtirish va tashkiliy ishlar amalga oshiriladi. Bu bosqichda amalga oshirilgan ishlar sifati ko'p jihatdan keyingi bosqichlarning sifatlari hamda transformatsiya natijalarini MHXSlari talablariga muvofiq bo'lishini ta'minlaydi. Ushbu bosqichda amalga oshiriladigan ishlarga quyidagilarni kiritish mumkin:

- MHXSlariga o'tish-transformatsiya sanasini belgilash. Masalan, kompaniya 2023 yil MHXSlari asosida moliyaviy hisobot transformatsiyasini amalga oshirsa, taqqoslama ma'lumotlarni vujudga keltirish uchun 2022-yil 31-dekabr holatida transformatsiyani boshlaydi va bu o'tish sanasi hisoblanadi.

- MHXS bo'yicha hisob siyosatini ishlab chiqish. 1-son MHHS "MHXSlarini birinchi marta qo'llash" standarti talablarini bajarish. Bu ishlar juda katta professional yondashuvni talab etadi;

- MHXSlari bo'yicha ishchi schetlar rejasini tuzish;

- Ko'rsatkichlarning nomlanishi, atamalarning xalqaro standartlarga muvofiq keladigan glasariysini yaratish;



• Transformasiya modelini, formulalarini, prosedurasini, ketma-ketligini, transformasion jadval va to'g'rilovchi provodkalar loyihalarini ishlab chiqish;

• Konsolidasiyalashgan moliyaviy hisobot tuzish talab qilinadigan hollarda kompaniyaning korporativ boshqaruv tizimiga kiruvchi sho'ba, assosiasiyalashgan kompaniyalar, bog'liq tomonlarini aniqlash. Ularning hisobot tizimlari va konsolidasiya usullarini xalqaro standartlarga muvofiq tayyorlash;

• Moliyaviy hisobot taqdim qilinadigan valyutani belgilab olish (O'zbekiston so'mi, AQSh dollari, Yevro yoki boshqa davlat valyuta birligi).

• Mamlakatda inflyasiya jarayonini kuzatish, indekslarini aniqlash, statistik ma'lumotlarni to'plash;

• Kompaniyada intiluvchan, yosh oliy ma'lumotli buxgalterlarning MHXSlari bo'yicha o'qishi va malaka oshirishini tashkil etish, Toshkent yoki xorijiy mamlakatlarga MHXSlarini o'rganish kurslariga yuborish, SAR va CIPA sertifikatlarini olishini ta'minlash;

• MHXSlari bo'yicha maxsus dasturlarni sotib olish va o'rnatish.

Kompaniya MHXS bo'yicha birinchi moliyaviy hisobotini tuzishga tayyorgarlik ko'rishda MHXSlari bo'yicha hisob siyosatini aniqlashtirib olishlari shart. Hisob siyosatini ishlab chiqishda kompaniya barcha standartlar va ularga sharhlardagi me'yorlarga rioya etilishi talab etiladi.

Kompaniya moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni shakllantirishda 1-son MHXS "MHXSlarini birinchi marta qo'llash" standartiga muvofiq quyidagi to'g'irlashlarni amalga oshirishi shart:

a) MHXSlari bilan muvofiq holda tan olinadigan barcha aktiv va majburiyatlarni tan olinishi kerak;

b) MHXSlari bilan muvofiq holda tan olishni ko'zda tutmagan moddalarni aktiv va majburiyat sifatida tan olinmasligi kerak;

c) MHXSlari qoidalariga muvofiq holda moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotda aktivlar, majburiyatlar va kapital moddalarini qayta klassifikasiya qilish;

d) MHXSlariga muvofiq holda aktiv va majburiyatlarni baholashni amalga oshirish.

2. Transformasiya jarayoni prosedurasini amalga oshirish bosqichi.

Ushbu bosqich asosiy bosqich bo'lib, unda barcha tayyorgarlik ishlaridan keyin farqlar aniqlanadi, korrektirovka buxgalteriya yozuvlari tuziladi, ishchi transformasion jadvallar amalga oshiriladi. Ushbu bosqichda real amalga oshiriladigan ishlar qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin:

• Transformasiya uchun axborot yig'ish;

• Transformasiya bazasi sifatida kiritiladigan qoldiqlarni hisoblash, transformasiyalanadigan boshlang'ich balans va boshqa hisobotlarni tayyorlash;

• Baholanadigan aktivlar, majburiyatlar, xususiy kapital, daromad va xarajatlar, transformasiyalanadigan boshqa moddalarning ro'yxati va tarkibini aniqlab chiqish kerak, ayrim hollarda milliy standartlar bo'yicha hisobda aks ettirilmagan bo'lsa ham, MHXS bo'yicha hisobga qabul qilinishi shart;

• To'g'rilashlar (korrektirovka) kiritish jabhalarini aniqlash;

• Moliyaviy hisobotning komponentlari, buxgalteriya balansi, foyda va zararlar to'g'risidagi hisobot, xususiy kapital o'zgarishi hamda pul mablag'lari to'g'risidagi hisobot, izoh va tushuntirishlarning MHXSlarga muvofiq formatini ishlab chiqish;

• Hisob obyektlarini MHXSlariga muvofiq qayta klassifikasiyasini (reklassifikasiya), qayta guruhlashni amalga oshirish;

• Hisob obyektlarini kompaniyada MHXS asosida ishlab chiqilgan hisob siyosatida ko'zda tutilgan qoidalar, tamoyil va usullar asosida qayta baholashni amalga oshirish, MHXS va BHMSlar bo'yicha tan olish va baholash o'rtasidagi farqlar summasini aniqlash;

• Transformasiya yozuvlarini tayyorlash, korrektirovka provodkalarini tuzish va shu hujjatlar asosida ishchi transformasion jadvalni tuzish;

• Inflyasiya jarayonini hisobga olgan holda ko'rsatkichlarga to'g'irlashlar kiritish va uni ishchi transformasion jadvalda aks ettirish;

3. Natijaviy bosqich. Korrektirovkalar amalga oshirilgandan keyin MHXSlariga muvofiq moliyaviy hisobot tuziladi va taqdim etiladi. Ushbu bosqichda quyidagi ishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

• MHXS asosida boshlang'ich buxgalteriya balansini tuzish;

• MHXS formatidagi buxgalteriya balansi, foyda va zararlar to'g'risidagi hisobot, xususiy kapital harakati to'g'risidagi hisobot, pul oqimi to'g'risidagi hisobot, izohlar va tushuntirishlarni tayyorlash;

• MHXSlarga muvofiq tuzilgan hisobotlarni xorijiy valyutaga ag'darish.

• MHXSlarni axborot foydalanuvchilarga taqdim qilish.

Transformasiya usuli o'zining afzallik va kamchiliklariga ega.

Transformasiya usulining afzalliklari:

• Parallel hisob yuritishga nisbatan kam xarajatli va tejamkor hisob tizimi hisoblanadi;

• Hisob yuritishda vaqtdan yutiladi;



• Hisob yuritish prosedurasi parallel hisob yuritishga nisbatan ancha sodda, agar bir marta yaxshi prosedura ishlab chiqilsa, ma'lumotlarga ishlov berishda qiyinchiliklar bo'lmaydi, ma'lumotlarning ishonchligi erishish mumkin;

• Ushbu usulning natijadorligi o'rnatilgan prosedura, model, metod va xodimning professional bilimiga bevosita bog'liqligi;

• Korrektirovka yozuvlarining ko'rgazmaliligi, ya'ni farqlanishdagi aniq xulosa qilish mumkinligi;

• Har yili tizimni takomillashtirib borish, samaradorliroq usullarni hamda mavjud kamchiliklarni bartaraf etish mumkinligi, natijada bir necha yillar ichida shu kompaniyaga mos mukammal tizimni shakllantirish imkoniyati yuzaga kelishi, uni nau-xau deb baholash mumkinligi.

Transformasiya usulining kamchiliklari:

• Xato qilishning riski katta, ma'lumotlarni salmoqli qalbakilashtirish ehtimoli mavjudligi;

• Subyektiv yondashuv, subyektiv baholashga yo'l qo'yilishi mumkin;

• Faqat hisobotdagi ma'lumotlar transformasiyalanishi bilan cheklanishi, transformasiya oraliq jamlanma axborotlar va boshlang'ich hujjatlardagi axborotlarga yetib bormaydi;

• Hisobning operativligi sust;

• BHMSlari bo'yicha tuzilgan moliyaviy hisobotga qaramligi mavjud. U tuzilmasa MHXSlari bo'yicha hisobotni tuzib bo'lmaydi;

• BHMSlari bo'yicha tuzilgan moliyaviy hisobotda xatoliklar va kamchiliklar mavjud bo'lsa u albatta transformasiyalangan hisobotga o'z salbiy ta'sirini ko'rsatadi;

• Vaqtdan boy berib qo'yish ehtimoli mavjud. Chunki, BHMSlari asosida moliyaviy hisobot tuzilgandan keyin bu hisobot tuziladi. Bu ancha vaqtni oladi;

• Bir kompaniyada ishlab chiqilgan transformasiya prosedurasi va metodlarini to'laligicha boshqa kompaniyaga qo'llab bo'lmaydi. Har bir kompaniyada o'zgacha yondashuv talab etiladi.

• Boshlang'ich qiymat, operatsiya yuz bergan vaqtdagi valyuta kursi, haqiqiy tannarxi kabi operatsiya yuz bergan paytdagi qo'llaniladigan taomillardan foydalanish imkoniyati yo'qligi, natijada o'rta miqdordan foydalaniladi. Bu esa haqiqiy qiymatdan chetlanishlarga olib kelishi mumkin.

Xalqaro moliyaviy hisobot deganda, MHXS yoki AQShning GAAP standartlariga muvofiq holda tuzilgan moliyaviy hisobotga aytiladi. Ushbu ikkita turdagi standartlar dunyodagi barcha fond birjalari uchun moliyaviy hisobotni tayyorlash va taqdim etish qoidalarini tartibga soladi va ushbu birjalar tomonidan tan olinadi.

Xalqaro Moliyaviy Hisobotlar Interpretasiyasi bo'yicha Qo'mitaga 14ta mamlakatlardan, shu jumladan buxgalter/auditorlik professiyasi, moliyaviy hisobotni tuzuvchi va foydalanuvchi guruhlarning vakillaridan iborat.

Ushbu Qo'mitaga quyidagi funksiyalar yuklatilgan:

• MHXS (BHXS va MHXS) qo'llanilishini ochiqlash va MHXSlarida ko'rib o'tilmagan hisob masalalariga doir tavsianomalarni taqdim etish hamda MHXSK talabi bilan boshqa majburiyatlarni bajarish;

• MHXSK tomonidan interpretasiya loyihalari ko'rib chiqilgandan so'ng intrepritsiyalarni yakuniy qabul qilingunga qadar maqbul bo'lgan vaqt oralig'ida jamoatchilik sharhlarini olish uchun ularni ommaviy nashr ettirish;

• MHXSKga hisobot berish va undan interpretasiyalarning yakuniy loyihasi tasdig'ini olish;

• Yuqoridagi funksiyalarni bajarishda butun dunyoda moliyaviy hisobot standartlarini maksimal yaqinlashtirishni ta'minlash uchun moliyaviy hisobotning milliy standartlari bilan faol ishlash bo'yicha MHXSKga murojaat etish.

MHXSlarni qabul qilish jarayoni buxgalteriya hisobi xalqaro standartlarining yuqori sifatda tayyorlanishini ta'min etishga harakat qiladi. Chunki, standartlar aniq iqtisodiy muhitda unga monand bo'lgan buxgalteriya amaliyotini qo'llashni ko'zda tutadi. Standartlarni qabul qilish jarayoni quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Muammoni har tomonlama tahlil qilish hamda "Moliyaviy hisobotni tuzish va taqdim qilishning konseptual asoslari" qo'llanilishining imkoniyatlarini baholash;

2. Buxgalteriya hisobining milliy talablari va amaliyotini o'rganish va standartlarni belgilaydigan milliy organlar bilan fikr almashish;

3. Vasiylik Instituti va Maslahat Kengashi bilan MHXSKning kun tartibiga mazkur mavzuni kiritish bo'yicha maslahatlar o'tkazish;

4. Ishchi guruhni tuzish;

5. Umumiy keng jamoatchilik muhokamasi uchun diskussion hujjatlarni (Discussion paper) nashr ettirish;

6. Umumiy keng jamoatchilik muhokamasi uchun standart loyihasini ("Exposure draft") nashr ettirish;

7. Standart loyihasi bilan birgalikda "Qarorlar qabul qilish uchun Asoslar" (Basis for Conclusion) hamda standart loyihasining holatlari bilan rozi bo'lmagan MHXSK a'zolarining pozitsiyasini aniqlash;

8. Sharhlarni yig'ish uchun ajratilgan davr davomida olingan barcha sharhlarning ko'rib chiqilishi;

9. Agar zaruriyat bo'lsa standartlarni qo'llay olmaslik darajasini jamoatchilik eshituvlari va test o'tkazishni amalga oshirish;



10. Standartlarni tasdiqlash, agar shu talab etilsa, buning uchun eng kamida MHXSKning 9 ta a'zosi ovozi talab etiladi:

11. Standartni Qarorlar qabul qilish Asoslari bilan birga nashrdan chiqarish, qaysiki unda boshqa holatlar hamda standartlarni yaratishlar bilan bir qatorda MHXSKning professional jamoatchiligidan olingan tanqidiy e'tirozlarga sharhi hamda MHXSK a'zolari nuqtai nazarlari keltiriladi.

MHXSlarini ishlab chiqish jarayonida Kengash standartda ko'rib chiqilayotgan masalalar muhokama uchun muammoli maqolalar chop ettirish orqali yoritib berish lozimligi to'g'risida qaror qabul qilishi mumkin.

Buxgalteriya hisobining milliy standartlari mamlakat iqtisodiyotning milliy xususiyatlarini, milliy Qonunlar talablariga muvofiq ishlab chiqilgan va mamlakat ichida qo'llaniladigan standartlar tizimini o'z ichiga oladi. Milliy hisob standartlarini baholashda ularning MHXS talablariga uyg'unligiga ahamiyat berish muhimdir. Dunyoning turli xil mamlakatlarida milliy professional tashkilotlar milliy standartlar tizimini ishlab chiqqanlar. Bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarning milliy standartlari asosiy jihatlari xalqaro standartlarga uyg'undur.

IASC uchta kategoriyadagi rasmiy nashrlarni amalga oshiradi:

- Moliyaviy Hisobotni Tuzish va Taqdim Qilish Konseptual Asoslari;
- Moliyaviy Hisobotning Xalqaro standartlari;
- CIA hamda IFRSlar.

O'zbekiston Respublikasida moliyaviy buxgalteriya hisobi asoslarini tashkil qilish uchun amalga oshirilishi lozim bo'lgan ishlar qatoriga, jumladan quyidagilarni kiritish mumkin:

1) Buxgalteriya hisobining xalqaro amaliyot yutuqlaridan foydalanib, milliy yutuqlarimiz va xususiyatlarimizni inobatga olib, hisobning umumqabul qilingan prinsiplari va qoidalarini ishlab chiqish;

2) Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlardagi milliy hisob standartlarini chuqur o'rganish asosida, milliy xususiyatlarimizni inobatga olib, bosqichma –bosqich O'zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobi milliy standartlarini ishlab chiqish;

3) Kompaniyalar boshqarish tizimida moliyaviy hisobning obyektlari xususidagi moliyaviy axborotlarni shakllantirish va foydalanish bilan shug'ullanuvchi maxsus mutaxassislashgan bo'lim tashkil qilish.

O'zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobining xalqaro standartlariga o'tishning o'ziga xos yo'lini tanladi, ya'ni dastlab prinsiplarni o'z ichiga olgan konseptual asos ishlab chiqildi, so'ngra buxgalteriya hisobi milliy standartlarni bosqichma-bosqich ishlab chiqishga kirishildi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi xalqaro standartlarga o'tish davri uchun bir qancha vaqtinchalik choralar ko'rish bo'yicha qilindi:

- Milliy standartlar bo'yicha hisob yuritayotgan va yaqin pirovardida xalqaro standartlarga o'tishni reja qilgan tashkilotlar avvalo, yo'ldagi tovarlar hisobini yaxshi yo'lga qo'yib olishi zarur ekan. Ya'ni ularni balansiga o'tishi bilan hisobda aks ettirish muhim ahamiyatga ega ekan. Yo'ldagi tovar yoki mahsulotlar hisobot qilinayotgan davrda hech qayerda aks ettirilmaligi ushbu iqtisodiyot subyekti haqida to'liq xulosa qilishimizga to'sqinlik qilar ekan. Yo'ldagi tovarlarni aks ettirmaslik foyda-zararimizga, aktivlarimiz yoki passivlarimizni kamaytirib yoki ko'paytirib ko'rsatishimizga olib kelyapti ekan. Shuning uchun yo'ldagi tovar va mahsulotlar uchun ham alohida elektron baza tashkil qilish kerak deb o'yladik;

Moliyaviy hisobotlar asosida hisobotlarni tayyorlash hozir zarurat bo'lmasligi mumkin, lekin yaqin yillarda ushbu shaklda tayyorlash iqtisodiyot subyektlari uchun suv va havodek zarur bo'lib qoladi. Chunki hukumatimiz tomonidan Xalqaro Savdo Tashkilotiga a'zo bo'lish jarayoni faol olib borilmoqda va bu iqtisodiyotimizni aksariyat tarmoqlarini nafaqat Osiyoda, balki butun dunyo bo'ylab raqobat qilishiga to'g'ri keladi va bunda xalqaro standartlar asosida tayyorlangan hisobotlar muhim ro'l o'ynaydi deb hisoblaymiz.

- Xalqaro standartlarga rioya qilingan moliyaviy hisobotlar bo'yicha tadqiqotlar, ilmiy yutuqlar va moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, moliyaviy hisobotlarni takomillashtirish va rivojlantirish uchun yaxshi sharoitlarni yaratish muhim ahamiyatga ega.

## XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimizda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish jarayoni bir necha yillar avval boshlangan bo'lsada, amalga oshirilayotgan ishlar o'z samarasini sekinroq ko'rsatmoqda. Qonunchilikda aniq talab va takliflar ko'rsatib o'tilgan, lekin u ko'rsatmalarni iqtisodiyot qabul qila olmayapti. Bunda qonun chiqaruvchilarni iqtisodiyot subyektlari bilan faol ishlagan holda qonunlarni ularga moslashtirish ushbu sohada ishlar ko'lamini va samarasini tezroq ko'rsatgan bo'lardi. Bundan tashqari yuqorida qilingan yangilik va takliflardan kelib chiqib, milliy standartlar bo'yicha ba'zi (yo'ldagi tovarlar, rezervlar, qaram xo'jaliklari bilan konsolidatsiyalashgan hisobotlar va kredit qaytarilishi) hisob siyosati amaliyoti o'zgartirilishi milliy standartlar bo'yicha tuzilayotgan hisobotlarni transformatsiyasida yangiliklarni olib kelgan bo'lardi, deb hisoblaymiz.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati**

1. Ўзбекистон Республикасининг “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги қонуни (янги таҳрири). 2016 йил 13 апрель. №404.
2. Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисоби миллий стандартлари. Тўплам. – Тошкент, “NORMA”, 2018.
3. Международные стандарты финансовой отчетности: Издание на русском языке. – М.: “АСКЕРИ-АССА”, 2016.
4. Ташназаров С.Н. Молиявий бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботи: халқаро ва миллий жиҳатлари. Монография. – Т.: “Иқтисод-Молия”, 2009 й. -168-б.



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**Ingliz tili muharriri:** Feruz Hakimov

**Musahhih:** Zokir ALIBEKOV

**Sahifalovchi va dizayner:** Oloviddin Sobir o'g'li

---

**2025. № 5**

---

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.  
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot\_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot\_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

**Litsenziya raqami:** №046523. PNFL: 30407832680027

**Manzilimiz:** Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani  
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

---